

Prædiken ved åbningsgudstjeneste på Pastoralseminariet

Mandag den 5. august 2019
Vartov Kirke

*Dette hellige evangelium skriver
evangelisten Lukas:*

Jesus kom ind i Jeriko og gik gennem byen.

Dér var der en mand, som hed Zakæus, han var overtolder, og han var rig.

Han ville gerne se, hvem Jesus var, men kunne ikke for skaren, da han var lille af vækst.

Så løb han i forvejen og klatrede op i et morbærfigentræ for at få ham at se, for han måtte komme den vej forbi.

Da Jesus kom til stedet, så han op og sagde:

»Zakæus, skynd dig at komme ned! I dag skal jeg være gæst i dit hus.«
Så skyndte han sig ned og tog glad imod ham.

Men alle, som så det, gav ondt af sig og sagde:

»Han er gået ind som gæst hos en syndig mand.«

Men Zakæus stod frem og sagde til Herren:

»Se, Herre, halvdelen af, hvad jeg ejer, giver jeg til de fattige, og hvis jeg har presset penge af nogen, giver jeg det firedobbelt tilbage.«

Da sagde Jesus om ham:

»I dag er der kommet frelse til dette hus, fordi også han er en Abrahams søn. For Menneskesønnen er kommet for at opsøge og frelse det fortabte.«
Amen

Luk 19,1-10

På vej hjem fra sommerhuset i går gjorde jeg stop hos en gammel studiekammerat for at deltage i gudstjenesten der.

Vi gik også på pastoralseminariet sammen her på Vartov.

Vi var glade og lettede over at stå med vores kandidat-eksamensbeviser i hånden, og også stolte. Nu begyndte livet uden for universitets tykke mure. Vi var også nysgerrige og lidt nervøse for, hvad fremtiden mon ville bringe.

Overgangen fra frit at kunne disponere sin tid selv på universitetet til Pastoralseminariets præsenspligt var stor.

Nu skulle der leveres hele tiden. Den første prædiken blev afleveret med en vis frygt og bæven, for vi skulle have feedback på den af præster, der var indkaldt til formålet – ”tæskeholdet” blev de kaldt.

Vi var seks studerende i hver gruppe, og i min gruppe var der både en

tidehvervs- og en missionsmand, en grundtvigianer og så os andre, der ikke rigtig vidste, hvilken teologisk botanik vi tilhørte. Den første til at få feedback var tidehvervsmanden, der havde skrevet en knastør prædiken, som var det en akademisk afhandling. Præsten sagde: ”Jeg synes, du mangler lidt krop på din prædiken!”

Jeg ved ikke, om han havde forestillet sig, at tidehvervsteologen ville sige: ”Åh ja, det kan jeg da godt se, jeg vil straks gå hjem og give den lidt mere krop”. Det gjorde han ikke. Ret forudsigeligt, så lagde han i stedet armene over kors og sagde indædt: ”Hvad mener du med det?” Det udviklede sig hurtigt til et teologisk slagsmål, hvor vi næppe lærte meget om at prædike, men måske at kravle op i toppen af hver sit træ, hvorfra vi på sikker afstand kunne betragte den teologiske kampplads.

Min gamle studiekammerat prædikede over teksten om Zakæus, og det trak en erindring frem i min bevidsthed. Under Danske Kirkedage i år mødtes biskopperne og arrangørerne med en af vor tids meget markante teologer, Miroslav Volf. Han er kendt for sit synspunkt om, at vi i en global verden har brug for teologien i det offentlige rum – med et andet ord, offentlighedsteologi. Han er opvokset i Kroatien i det tidligere Jugoslavien, har fået en doktorgrad i Tyskland og er nu professor i USA.

Samtalen faldt blandt andet på det dengang nært forestående danske folketingsvalg.

Volf var forundret over at høre, at der er danske politikere, der har foreslået, at alt religiøs forkyndelse, der ikke foregår på dansk, skal oversættes. Det var ikke just det, Volf forbandt med Danmark. Med hans erfaringer af kontrol fra kommunistiske styre i det tidligere Jugoslavien mente han, at her skulle vi skal værne om forkyndelsesfriheden. Han havde ellers et indtryk af Danmark som et frisindet, homogent og tolerant land.

Derefter fik han at vide, at en dansk politiker, der stillede op til folketingsvalget, argumenterede for, at menneskeheden kan inddeles i bestemte biologiske racer, der kan sættes ind i et hierarki i forhold til hinanden.

Hvordan skal vi som kirke forholde os til en sådan politiker? Underforstået at det kan vi som kristne ikke acceptere, for alle er jo skabt i Guds billede uanset hudfarve og race.

Miroslav Volf svarede ved at stille et modspørgsmål:

”Har nogen af jer nogen sinde inviteret ham på middag?”

Nej, det var der ikke nogen af os, der havde – og der var næppe nogen af os, der havde overvejet det. Men Menneskesønnen er kommet for at opsøge og frelse det fortabte! Episoden dukker op i min bevidsthed, når jeg hører fortællingen om Zakæus.

Man kan næsten se ham for sig.
En lille mand, sikkert for tyk af for
godt vellevned.
Mange år med for meget mad og vin
har sat sig som pelikanpludder under
hagen på ham med det resultat,
at hoved og krop går i ét, så hagen
forsvinder.
Klædt i kostbart tøj med guldringe på
de små tykke fingre, der fanger
opmærksomheden, så man lægger
mærke til de buttede hænder,
der aldrig har udført fysisk hårdt
arbejde.

For Zakæus var rig. Meget rig.
Han var overtolder og samarbejdede
med den romerske besættelsesmagt.
Romerne var praktiske folk.
Kloge nok til ikke selv at udføre det
beskidte arbejde.
Det havde de folk til. Folk som
Zakæus, der var villig til at sælge ud af
deres integritet og værdighed for ussel
mammon, og opkræve told af deres
eget folk, godt og vel og rigeligt endda,
der skulle jo også være en vis avance.
Tolderne scorede kassen og forbrød sig
mod folkets værdier.

Så hvis der var nogen, der var en
synder på Jesu tid, så var det tolderne –
set fra jødernes perspektiv.
De var ildesete, forhadte og blev
frosset ud af samfundet.
Ingen kunne drømme om at invitere
dem på middag eller sætte sine ben i
deres hjem. Aldrig!

Egentlig kender vi dem godt,
Zakæuserne, også fra vor egen tid. For
de findes i alle samfund, til alle tider og
på alle steder.
Mennesker uden respekt for sig selv
eller andre.
Mennesker uden værdighed og pli.
Mennesker, der mener at have ret til at
bruge andre for at dække egne behov.
Mennesker, der er klar til at
underminere næsten for at tilfredsstille
begæret og styrke egoet.

Og vi bryder os ikke om disse
mennesker. Vi ignorerer dem, foragter
dem eller lader os provokere af dem.
Allerhelst vil vi eliminere dem fra
vores samfund, så vi kan slippe for at
skulle forholde os til dem.

Og hvem er de så, Zakæuserne,
samfundets udskud?
Ja det kommer an på perspektivet,
hvorfra man betragter dem.
De er mere grådige, mere egoistiske og
mere selvoptagede, end vi selv er – set
med vore øjne.
Og de er mindre sympatiske, mindre
empatiske og mindre civiliserede, end
vi selv er.
Afhængigt af det samfund de lever i, er
de toldere og farisæere eller
selskabstømrere og skatteunddragere,
eller måske racister.
En ting har de imidlertid til fælles –
alle Zakæuserne – vi føler os hævet
over dem og deres adfærd.
Vi føler os bedre end dem. Vi
fordømmer dem.

Men Jesus ser på samfundets udskud med andre øjne. Oppe i morbærfigentræet ser han ikke et udskud, men et fortabt menneske, der har behov for frelse.

Han afviser ikke Zakæus. Han skælder ham ikke ud.

Han bebrejder ham ikke engang, men kigger bare på ham, ikke med et dømmende, men med et kærligt blik, og rækker hånden ud mod ham og siger:

Zakæus, skynd dig at kravle ned fra træet og kom herved på jorden, for i dag vil jeg spise middag sammen med dig i dit hjem.

Han gør det mest provokerende, grænseoverskridende, og helt igennem uforståelige i menneskers øjne.

Han kigger på samfundets udskud med kærlige øjne – kalder dem ned fra de træer, de er kravlet op i.

For han er kommet for at opsøge og frelse de fortabte!

Og der i øjenhøjde får de muligheden for at blive forvandlet, fordi de bliver kigget på med accept og kærlighed frem for et fordømmende blik. Under det guddommelige blik transformeres de – når de tager imod invitationen, kommer ned på jorden og erkender deres skyld. Deri består frelsen.

For alle Zakæuserne, der findes i alle samfund til alle tider, og på alle steder, er i et guddommeligt perspektiv også Abrahams sønner og døtre.

Også de bliver kigget på med et kærligt blik og inviteret inden for i varmen og i fællesskabet. Jesus sætter sig altid sammen med samfundets udskud, for han er kommet for at opsøge og frelse det fortabte.

En lille dreng sidder godt og trygt oppe i toppen af kirsebærtræet. Her kan ingen se ham, men han kan kigge ud gennem bladene og se sin mor nede på græsplænen.

Hun kalder på ham og lyder vred.

Hun leder efter ham, men kigger heldigvis ikke op.

Han bider tænderne sammen, holder vejret. Han vil IKKE findes. ”Vi skal afsted nu”, råber mor irriteret.

Mor er dum. De andre er dumme og han vil ikke med – uanset, hvor vred mor er og råber af ham. Så ser han bilen starte og køre afsted med resten af familien – uden ham.

Men så stopper bilen pludselig, bakker, og mor stiger ud igen.

Hun går hen over græsplænen, direkte hen til kirsebærtræet og åh, nu får han skæld ud. Mor kigger op, smiler med øjnene, rækker armene op mod ham og siger: ”Jamen der er du jo, min lille skat. Kom ned og fortæl mig, hvad der er galt!”

Han kravler nedad, og da han er næsten nede, lader han sig dumpe det sidste stykke ned i hendes favn. Hun står stille og holder bare om ham, mens han græder. Så snøfter han: ”Det var mig, der tog din telefon. Jeg ville bare låne

den, men nu kan jeg ikke finde den.”
”Pyt med det”, siger mor. Det vigtigste er, at du er blevet fundet.”

At blive fundet, kigget på med kærlige øjne og inviteret inden for i varmen, kan forvandle et menneske – barn som voksen.

Og hvad kan vi bruge den viden til?
Det viser os noget helt afgørende, både på et individuelt og et kollektivt niveau.

Det kollektive perspektiv gælder samfundet.

Hvordan forholder vi os til de mennesker, der underminerer de værdier, som vi bygger vores samfund på?

Zakæuser, der ikke har respekt for andre, og som måske endda skaber utryghed og angst.

Vi fristes nemt til at ignorere, marginalisere eller helt eliminere deres tilstedeværelse i samfundet.

Jeg kan jo spørge jer, som Miroslav Volf spurgte os:

Er der nogen af jer, der har inviteret en af dem på middag?

Og hvad skulle man dog opnå ved det, kunne man spørge.

Ikke så lidt, hvis vi følger Volfs logik. For når mennesker marginaliseres, skaber de subkulturer. Man forebygger ikke mennesker med ekstreme holdninger ved at isolere dem – man skaber tværtimod arnesteder for dem.

De skal derfor ikke udstødes af samfundet, men derimod inviteres inden for til en kritisk dialog.

Det er sundt for al tænkning og livsforståelse at blive kultiveret og modsagt ved at indgå i en samtale med sin tid.

Menneskesønnen er kommet for at opsøge og frelse det fortabte, og samarbejder vi med Gud om den strategi, er vejen frem dialog med samfundet frem for eksklusion. For mennesket er ikke kun et selvstændigt autonomt væsen. Vi er forbundet med hinanden og indlejret i noget, der er større end os selv. Alle inviteres vi til fællesskab med og i Kristus. Alle er vi Abrahams børn.

Det fører frem til det individuelle plan. Her rammer teksten os alle.

For hvem kan sige sig fri for ind imellem at se på andre og føle sig bedre end dem?

Hvem af os kan lade være med at dømmesamfundets udskud og føle sig hævet over dem?

Men helt ærligt, Zakæus er jo selv ude om det, han ligger, som han selv har ret. Hans adfærd viser jo med al tydelighed, at han ikke har respekt for andre mennesker og deres værdier. Han underminerer samfundets værdier og moral.

Han kunne jo bare opføre sig som en ordentlig og anstændig borger, så ville

omverden jo også se på ham med andre øjne.

Så hvorfor i himlens navn skulle han have min respekt?

Sådan kan vi nemt fristes til at tænke og holde fast i fordømmelsen af vor tids Zakæus.

Men når vi kigger på den anden for derefter at vurdere, at vi selv er bedre end ham, så bruger vi ham til at træde op på for at styrke vores ego – og så er vi godt i gang med selv at underminere vores næste.

Dermed bliver vi selv til en Zakæus, der tager noget fra den anden. Det er ikke penge, vi tager, men det er respekten og værdigheden som menneske.

OG netop derved begår vi samme fejl som den Zakæus begår, vi fordømmer!

Efter gudstjenesten inviterede min gamle studiekammerat på kaffe i præstegården. Jeg fortalte hende, at jeg skulle prædike her på Vartov i dag, og vi talte om vores første erfaringer med ”tæskeholdet”, der havde jaget os op i hvert vores træ.

Heldigvis er der sket meget siden da. Hun fortalte, at de i provstiet har prædikengrupper, hvor man giver hinanden feedback. De havde eksperimenteret med forskellige metoder, både den norske deskriptive metode, der er udviklet til at favne alle præster i et provsti med forskellige teologier. Det havde udviklet sig til en anerkendende tilgang, hvor man kun beskrev, hvad man havde hørt, uden at

vurdere, bedømme, evaluere eller give kritik. Prædikanten er jo altid selv sin egen hårdeste kritiker.

Nu var de imidlertid landet på en metode, hvor man siger sin ærlige mening, fortalte hun, ”for vi ved jo alligevel godt, hvad den anden tænker og mener”. Det er aldrig fordømmende, men altid med det kærlige kollegiale blik, der kan transformere den anden.

For alle har vi brug for at blive kigget på med et kærligt blik og den hånd, der rækker ud mod os, og siger:

»Skynd dig at komme ned på jorden fra dit træ!»

Og så er det op til os at tage imod invitationen.

For Menneskesønnen er kommet for at opsøge og frelse – og Gudskelov og tak for det – for det gælder også os.

Lov og tak og evig ære være dig vor
Gud,
Fader, Søn og Helligånd,
du som var, er og bliver én sand treenig
Gud,
højlovet fra første begyndelse, nu og i
al evighed.
Amen

Lad os bede:

Vi takker dig, himmelske far,
for livet, du har skænket os,
for de mennesker, du har givet os at
leve med,
og dem vi holder af og dem, der holder
os ud.

Tak for din kirke på jorden, som vi samles i,
så du kan lade din ånd virke i og igennem os.
Tak fordi du sender os din Helligånd, som kan trænge igennem selv det hårdeste hjerte,
og sætte os i stand til at elske hinanden.

Giv os modet til at være trofaste, selvom vi synes, at det ser håbløst ud.
Giv os troen på, at lyset altid vil sejre til sidst,
selvom vi i perioder kun kan se mørket.
Giv os tilliden til, at vi trygt kan vandre ad dine veje,
selvom vi ikke ved, hvor de fører os hen.

Vær hos den, der lider, sørger eller er bange.
Vær hos mennesker, der er forfulgte på grund af deres tro. Smelt det frosne hjerte i den, der er angst.
Og lad den, for hvem døden er nær, mærke din omsorg, dit nærvær og din kærlighed.

Velsign vort land og alle som opholder sig her,
Dronningen og hele hendes hus, regeringen, Folketinget og domstolene, og alle der har fået magt og indflydelse betroet,
og giv os alle, at vi må gøre din vilje.

Værn om disse nyuddannede præster og deres gerning.

Giv dem styrke og mod til at gøre din vilje,
indgyd dem mod og kærlighed til at favne de udstødte,
også når de møder sten på deres vej i din tjeneste.

Nedbryd falske fjendebilleder og fordomme.
Skab vilje til fred, dialog og forsoning, overalt hvor der findes had, fanatisme og krig
i den store verden og i de små hjem.

Styrk og bevar din kirke og alle os i den,
både her i Vartov Kirke i dag og ud over hele din verden.
Gør os til et åbent, levende og givende fællesskab.

Værn om vores familie og venner, og alle dem, som står os nær.

(Og her kan vi hver især i stilhed formulere vores egen bøn....)

Herre hør vor bøn og giv os alle din nåde, fred og velsignelse.
Amen